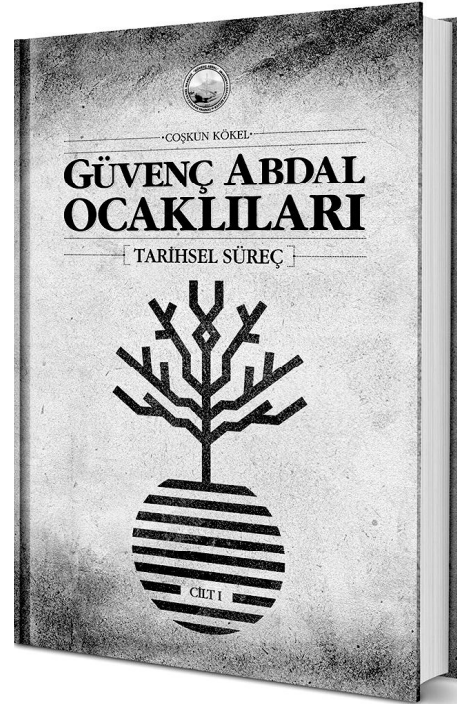

KİTAP DEĞERLENDİRME / BOOK REVIEW

Coşkun Kökel, *GÜVENÇ ABDAL OCAKLILARI*, C:1-8, Güvenç Abdal Araştırma, Eğitim, Kültür ve Tanıtma Derneği, İstanbul 2013, XXII+422, 20+620, 20+ 614, 20+436, XXXIV+300,XXVI+170, XXVIII+464, XXXII+252 s.

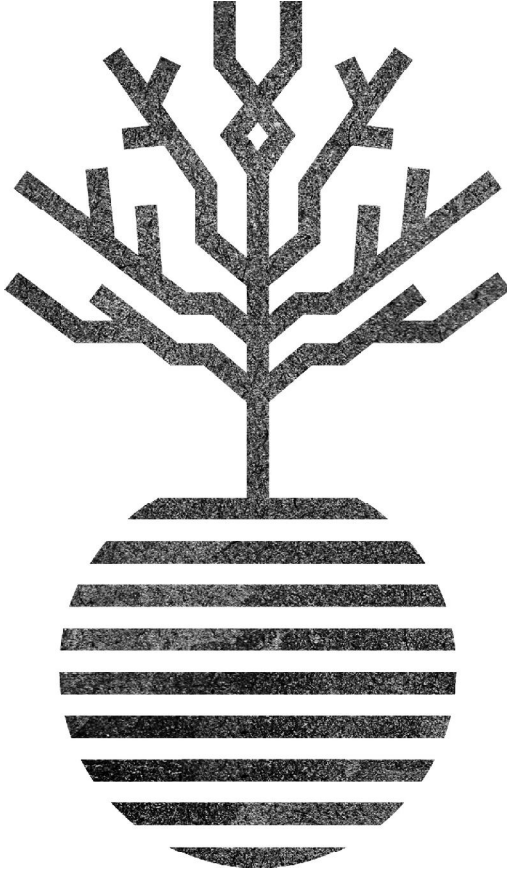
*Mustafa DAĞIDIR**

XIII. yüzyılda Hacı Bektaş Veli'nin Horasan'dan gelişi ile kendini ifade etmeye başlayan eren düşüncesi tüm sosyal, siyasal, iktisadi ve kültürel açmazlara karşılık Anadolu'da tarihin önemli aydınlanmalarından birini gerçekleştirmiştir. XIII. Yüzyılda Hacı Bektaş Veli Dergâhı'nda yetişen dervişler, Anadolu ve Balkanlar'a gönderilerek eren düşün-inanç sisteminin temsilciliğini yapmıştır. Bu bağlamda Karadonlu Can Baba, Kolu Açık Hacım Sultan, Seyyid Cemal Sultan, Resul Baba, Sarı İsmail, Sarı Saltık ve daha birçok derviş farklı bölgelere erenler yoluna hizmet için görevlendirilmiştir. Bu dervişler kurdukları köy, ocak ve tekkelerle buldukları bölgelerde yaşanan iskân (yerleşme) sürecinin birincil öznesi olmuşlardır. Her biri birer sosyal-dini önder olan erenler, etkinlik sahası oluşturdukları bölgelerdeki toplulukların toplumsal-inançsal kimliklerine etkide bulunmuştur. Bu dervişlerin faaliyetleri Anadolu'nun sosyolojik yapısında temel ve kalıcı izler bırakmıştır.

* Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tezli Yüksek Lisans Programı, Sosyoloji Bölümü Öğrencisi.

Güvenç Abdal da Hacı Bektaş Veli dervişlerinden olup 13. yüzyılda yaşamıştır. Hacı Bektaş Veli Dergâhı'nda yetişmiş, daha sonra Gümüşhane-Kürtün'e giderek adıyla anılan ocağı kurmuştur. Güvenç Abdal'ın Harşit Vadisi'ne gidişiyile beraber Karadeniz'de yüzyıllar boyunca temsil edilecek olan Alevi inancının örgütlenmesi sağlanmıştır. Kürtün'den Anadolu'nun başta Doğu, Orta ve Batı Karadeniz olmak üzere farklı yörelerine dağılan Güvenç Abdal ocaklıları günümüze kadar Güvenç Abdal Ocağı'nın temel öznesi olmuştur. Karadeniz bölgesi; Hacı Bektaş Veli düşüncesi, Alevi inancı ile ilgili çalışmalarda ve değerlendirmelerde öncelikle anılan bir coğrafya değildir. Buna karşılık Karadeniz bölgesinde yerleşik Aleviler, Güvenç Abdal ocaklıları, dinamik bir Alevi kimliğe sahiptir. Yolun temel değerleri, statüleri,

ritüelleri, geleneksel uygulamaları bölge Alevileri tarafından otantik biçimiyle yaşatılmaya çalışılmaktadır.

Bu tarihi ve sosyolojik profilden hareket ederek gerçekleştirilen Güvenç Abdal Ocaklıları adlı çalışmada Anadolu'da Alevi inancının en önemli temsilcilerinden biri olan Güvenç Abdal ve ocağının tarihsel, inançsal ve kültürel yapısı ele alınmaya çalışılmıştır. "Alevi inancının temel kurumları inanç-dede ocaklarıdır" gerçeğinden yola çıkılarak farklı bilim disiplinlerinin alanına giren bilimsel veriler bir evren içerisinde toplanarak analiz edilmiştir. Alevi inanç-dede ocağı profilini yüzyıllar ötesinden günümüze dinamik şekilde temsil eden Güvenç Abdal Ocağı'nın kuruluşu, Güvenç Abdal'ın tarihsel-inançsal kişiliği, Güvenç Abdal'ın Alevi inancındaki

yeri, Güvenç Abdal'ın Hacı Bektaş Veli ile olan inançsal bağlantısı, ocak içerisinde yaşatılan dede-talip diyalogu, ocağın etkinlik sahası, ocakta sürdürülen ritüel uygulamalar, ocaklılara ait kutsal mekânlar ve ocakla ilgili tarihsel belgeler alt başlıklar halinde irdelenmiştir.

Bu bağlamda Gümüşhane, Trabzon, Giresun, Ordu, Samsun, Zonguldak, Düzcce, Tokat, Sivas, Erzurum, Kars, Kocaeli, Yozgat, Çorum ve Sakarya illerinin belli yerleşim birimlerinde araştırmalar yapılmıştır. Böylece doğu-batı doğrultusunda Kars'tan Kocaeli'ye, kuzey-güney doğrultusunda Trabzon'dan Çorum'a, Yozgat'a kadar uzanan geniş bir coğrafya üzerinde

yaşayan Güvenç Abdal ocaklısı Aleviler hakkında yaklaşık 2700 başlıktan oluşan dünyadaki Alevilik üzerine en büyük arşivlerden biri tamamlanmıştır.

Coşkun Kökel tarafından kaleme alınan çalışma sekiz ciltlik bir külliyat olup Güvenç Abdal Ocaklıları üst başlığıyla; Tarihsel Süreç, Tarihi Belgeler, Cem Erkânnamesi I, Cem Erkânnamesi II, Ocaklıların Yaşadığı Yerleşim Birimleri, Ocaklılara Ait Ziyaretler, Güvenç Abdal Ocaklısı Dedeler ve Analar-Güvenç Abdal Ocaklısı Dede ve Talip Toplulukları ve Ocaklı Dede Mezarları alt başlıklarını taşımaktadır.

Eserin ortaya çıkması 2010 yılında Güvenç Abdal Araştırma Eğitim Kültür ve Tanıtma Derneği'nin önderliğinde başlatılan ve 2013 yılına kadar süren ve Almanya'da Konstanz Üniversitesi'nde Güvenç Abdal Ocağı ile ilgili olarak gerçekleştirilen doktora tezine dayanmaktadır.

